Francii než v ní. Rodinem, tvůrcem Muže o přeraženém nose a Kovového věku, Victora Huga i Balzaca, Jana Křtitele i Polibku, Evy i Objetí erotického, vyvrcholuje se *naturalism* a *impresionism* v sochařství. Rodin poučoval se z různých pramenů; kromě domácí tradice francouzské, která postupuje bez mezer od gotických sošníků katedrálových až do světlého 18. a vášnivého 19. století, daly mu něco i antika i raná renesance (Donatello) i Egypt, ale všecko dovedl vlíti v kadlub svého vášnivého bouřného temperamentu, neboť temperament byl především, při svém velkém vědění i umění a přes ně. Byl umělec representativný tím, že dal výraz skrytým tendencím své doby: křeči nervové, smyslné vášni, chtivé až rouhavé lačnosti poznání smyslového, zvláště pohybového. V jistém smyslu jest jeho umění moderní barok: chce zachytiti co nejvíce povrchu životního a povrchu právě co nejvíce zvlněného, roztřepeného, zvichřeného, zneklidnělého prohlubněmi i hrboly, žíhaného hrou světla i stínu, povrchu životného, zachyceného až do omamné vůně pleti tělové. Hle, v tomto smyslu jest iniciátorem moderního umění — včerejšího, neboť dnešní jest již na jiných drahách. On byl lovec pohybu, změny, vteřinového postoje a posunu, úprku časového a jeho melancholické trýzně, a v tomto smyslu vášnivý odpůrce klasicismu i akademismu, ale, žel, často i bořitel a rušitel každé idealistické jednoty. Sochař erotické křeče, jenž ne darmo miloval ze všech básníků v rozhodné době své tvorby Baudelaira Květů zla, jest obmezeně moderní i v tomto přecenění ženy. Vedle nervového spasmatu známe a hledáme dnes i klid a jas intelektu, odvěkou jednotnou bytnost za zvichřeným, zneklidnělým jevem, architektonickou vázanost vší hmoty, poslušné nositelky ideje, — a to právě jsou zory světové, které Rodinovi unikaly. A zde navazuje reakce proti němu, které náleží budoucnost.

Eliška Krásnohorská

dokonala 18. listopadu sedmdesátý rok svého života. Eliška Krásnohorská jest významná osobnost českého literárního světa, činná jako básnířka, překladatelka, literární essayistka, libretistka, organisátorka ženského školství a vzdělání. Eliška Krásnohorská vstoupila do literatury české subjektivně lyrickou sbírkou *Z máje žití* (1870), přivítána Nerudou a zvláště Hálkem; po ní následovala sbírka *Ze Šumavy* (1873), nejhodnotnější její kniha básnická, krajinomalby a žánrové kresby proložené pathetickou rétorikou národně obrannou; dále časové verše oslavující boj a život Slovanů balkánských: *K slovanskému Jihu* (1880), rozjímavé *Vlny v proudu* (1885) a *Letorosty* (1887), vlastenecky útočné a burcující *Na živé půdě* (1895) a *Bajky velkých* (1889), bojující za tytéž vlastenecké a humanitní ideje a přesvědčení autorčiny satirou a vtipem. Po dlouhé odmlce dvaciti let vydala autorka *Zvěsti a báje*, v nichž zůstala si věrna obsahem i formou a v nichž pokračuje v ušlechtile tendenčním tónu sbírek předešlých: táž horoucí víra v ideje jejího mládí, týž humanitní i národní idealism, týž rétorický rozmach do šířky. Vedle toho ustupují v pozadí epické pokusy autorčiny, idyla *Vlašťovičky* (1883) a povídka veršem *Šumavský Robinson*. Větší význam než veršům původním připisuji překladům z Byrona (Child Harold), Puškina (dvě sbírky drobnější epiky a Boris Godunov), Hamerlinga (Král sionský), a zvláště převodu Mickiewiczova Pana Tadeáše, jehož

třetí opravené vydání vychází právě nyní nákladem Ottovým; r. 1882, kdy vyšlo první vydání, byl to opravdu překladatelský čin, dílo velké vytrvalosti i opravdového umění slovesného. Jako literární kritik účastnila se Krásnohorská vášnivě literárních bojů českých let osmdesátých a devadesátých, vystupujíc příkře proti t. zv. kosmopolitické škole lumírovské a proti Macharovi a t. zv. moderně české v polemikách, vyvolaných kritickým článkem Macharovým o Hálkovi.

Krásnohorskou jako básnířku karakterisoval tuším nejsprávněji zvěčnělý Jaroslav Vrchlický, postaviv ji ve chvíli, kdy přehlížel o svých padesátinách své dílo i svůj život, vedle sebe, ale do jisté míry i *proti sobě* jako *formalistku* mnohem úzkostlivější, než byl sám. Formalistka je Krásnohorská opravdu správným jazykem a správnou technikou básnickou, ale jako formalistka jest také málo ne osobní, nýbrž osobnostní, málo básnicky tvořivá a jadrná. Věrnost jejím ideám politickým, kulturně humanitním i literárním jest krásná stránka její povahy a vymáhá si uznání i od odpůrců, a od těch nejprve.

Nové knihy (6)

Nákladem Artura Nováka vyšla krásná významná kniha, jež budiž doporučena všem, kdož starají se o moderní umění výtvarné; přinese jim mnoho poučení o opravdové tvorbě umělecké. Jsou to *Vzpomínky na Cézanna*, které napsal francouzský malíř novoklasik *Bernard* a jež přeložili pp. Václav V. Štech a František Žákavec. Cézanne jest obroditel moderní malby, veliký tvůrčí krok za impresionism směrem k stylu, zákonné formě, architektonice obrazové. Dnes podléhá mu přímo nebo nepřímo skoro každý opravdový mladý malíř, který se nepozdí za vývojem nebo nekýčaří. Ale jak již bývá, tvůrčí čin dobyvatelův, v němž vyřešil se smysl celého jeho života, proměňuje se často v odvozenou dekorativní formulku, kterou se pracuje jako schematem.

Kniha Bernardova, třebas skresluje Cézanna pro svůj klasický tradicionalism, ukazuje přece správně, jak v díle jeho vedle myšlenkové spekulace účastnilo se i *pozorování přírody* a jak čin jeho jest nerozlučně spoután s jeho životem i jeho okolím krajinným. Proto měla by býti čtena hojně nejen malíři, ale i každým, kdo chce se přiblížiti tomu životnímu zázraku nad zázraky, jímž jest posvěcená tvorba umělecká.

Třetí třída České akademie počala vydávati dvě důležité knihovny literárně historické: Knihovnu novočeskou a staročeskou. Byla nám zaslána posud jen první dvě čísla Knihovny novočeské, obsahující veršované práce Františka Vladislava Heka, vydané *Janem Jakubcem*, a I. část *Almanachů Antonína Jaroslava Puchmajera*, znovu vydaná *Jaroslavem Vlčkem*. František Vladislav Hek jest studovaný dobrušský kupec Jiráskův Věk, jehož verše tlí v časopisech probuzenských, jako v Prvotinách, Vlastenských novinách, v Rozmanitostech, v Palkovičově Týdeníku; odtamtud je nyní se vší pietou a kritickou obezřetností vysvobozuje Jan Jakubec, který v úvodě spisu podotýká, že „Hekovi v zátiší českého obrozenského básnictví náleží místo" a že „asi čtvrt stovky epigramův a asi deset rozsáhlejších veršovaných skladeb obstojí též se stanoviska estetického". Sebrání básní a zpěvů z r. 1795, knížka stojící na prahu naší básnické literatury moderní, jest dnes již vzácností;